

INFORMÁCIA O VÝZNAMNÝCH ZISTENIACH Z KONTROL NAJvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky ukončených v prvých štyroch mesiacoch roku 2017

V prvom štvrtroku 2017 ukončil Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky (ďalej len „NKÚ SR“ alebo „úrad“) realizáciu 19 kontrolných akcií v 66 kontrolovaných subjektoch. NKÚ SR vykonal kontroly postupov pri výbere daňových licencií, odstraňovanie environmentálnych záťažů, kontrolu financovania budovania ozbrojených síl, nakladania s majetkom v oblasti médií a audiovizie a kontrolu strategických infraštruktúrnych projektov. Kontroloval aj hospodárenie Kancelárie verejného ochrancu práv a Poľnohospodárskej platobnej agentúry a hospodárenie a ochranu aktív v Národnej agentúre pre sieťové a elektronické služby. Dôležitou bola aj kontrola poskytovania finančných prostriedkov na podporu bývania či kontrola využívania Elektronického systému monitoringu obvinených a odsúdených osôb. V rámci svojej kontrolnej činnosti sa NKÚ SR zamerával aj na kontrolu eurofondov a kontroly hospodárenia samospráv.

V marci 2017 NKÚ SR predložil Národnej rade Slovenskej republiky Správu o výsledkoch kontrolnej činnosti NKÚ SR za rok 2016.

MINISTERSTVO FINANCIÍ

Postup správcu dane pri výbere daňových licencií

NKÚ SR kontrolou na Finančnom riaditeľstve SR zistil, že **79 498 právnických osôb** založených pre účely podnikania nepodal daňové priznanie k dani z príjmu právnických osôb za zdaňovacie obdobie rokov 2014 a 2015 a neodviedlo do príjmov ŠR daňovú licenciu ustanovenú zákonom aspoň v jej minimálnej výške 480 eur. Za predpokladu, že všetkým podnikateľským subjektom vznikla povinnosť podať daňové priznanie, by **výpadok príjmov štátneho rozpočtu z neodvedenej daňovej licencie predstavoval sumu v minimálnej výške 38,1 mil. eur za roky 2015 a 2016**. V prípade zavedenia inštitútu daňovej licencie je zrejmé, že prijatie určitého opatrenia z oblasti správy daní si spravidla vyžaduje zmeny v daňovom informačnom systéme a na tie je nevyhnutné pripraviť zamestnancov finančnej správy. V dôsledku nedostatku času na prípravu informačného systému na správu daňovej licencie správcovia dane nereagujú na problematiku subjektov okamžite a tak vzniká riziko, že sa tieto rôznym spôsobom vyhnú povinnosti zaplatiť aspoň minimálnu daň. NKÚ SR odporučil Finančnému riaditeľstvu SR aj inicializovať sprísnenie zákonom stanovených podmienok pre zánik obchodných spoločností s právnym nástupcom z dôvodu jeho častého zneužívania právnickými osobami.

MINISTERSTVO OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Budovanie ozbrojených síl Slovenskej republiky

NKÚ SR poukázal na skutočnosť, že v priebehu kontrolovaných rokov sa výška prostriedkov na programy a podprogramy menila rozpočtovými opatreniami, čo indikuje **problémy rozpočtového programovania a nedostatočne zvládnutú prípravu rezortu na realizáciu programov**. Ministerstvo nedodržalo rozpočtové pravidlá, keď neehospodárne a neefektívne vynaložilo finančné prostriedky v celkovej sume 7 044 178 eur a to, pri nákupe automobilovej techniky a modernizáciou vrtuľníka, ktorý bol nakoniec demontovaný na náhradné diely. Neefektívne a neehospodárne nakladanie NKÚ SR oznámil Úradu vládneho auditu a krajskej prokuratúre.

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ

REPUBLIKY Nakladanie s majetkom v oblasti médií a

audiovizie

NKÚ SR hodnotil pozitívne prínos prechodu výberu úhrad, kontroly platenia úhrad a vedenia evidencie platiteľov z dcérskej spoločnosti na RTVS, čo výrazne prispelo k efektívnosti výberu. Napriek pozitívnemu vývoju príjmovej časti (v súlade so zmluvami s MK SR boli RTVS, v rokoch 2014 a 2015 poskytnuté príspevky formou bežných transferov v sume 54 871 842 eur) zostávajú koncesionárske poplatky naďalej príjmom, bez ktorého nie je v súčasnosti možné zabezpečiť úlohy RTVS v rozsahu ako ukladá zákon. Úspory z efektívnejšieho hospodárenia nie sú takého rozsahu, aby nahradili významnú časť koncesionárskych poplatkov. NKÚ SR preto v súčasnom

To však neznamená, že v spôsobe efektívneho vynakladania verejných zdrojov a v nakladaní s majetkom nie sú v organizácii rezervy, o čom svedčia aj zistenia v oblasti verejného obstarávania, nakladania s finančnými prostriedkami a majetkom, pri jeho ochrane a pri dodržiavaní finančnej disciplíny.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Environmentálne záťaž patria k najzávažnejším environmentálnym problémom na Slovensku. NKÚ SR kontrolou zistil, že k 31. decembru 2015 bolo sanovaných celkom 19 lokalít environmentálnych záťaží (EZ) určených na sanáciu z celkového počtu 64 plánovaných lokalít. Z pôvodne odhadovaných finančných prostriedkov vo výške 137,0 mil. eur na riešenie problematiky EZ dosiahli skutočne vynaložené výdavky z verejných zdrojov v rokoch 2010 až 2015 celkovú sumu **144,8 mil. eur**. Svoju zodpovednosť vykonať sanácie EZ si nesplnili MH SR, MDVRR SR a MP SR z dôvodu nevytvorenia žiadnych personálnych kapacít a finančných zdrojov na riešenie problematiky EZ. Napriek tomu, že uvedené ministerstvá nesplnili úlohy uložené uznesením vlády SR, vláda SR nevyvodila žiadne dôsledky a pre obdobie rokov 2016 - 2021 im opäť uložila úlohy v nezmenenej podobe. NKÚ SR odporučil MŽP SR overiť nastavenie systému vnútornej kontroly v oblasti kontrol financovania projektov týkajúcich sa EZ najmä z pohľadu účinnosti a efektívnosti vynaložených prostriedkov.

MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Využívanie Elektronického systému monitoringu obvinených a odsúdených osôb - ESMO

Celkové výdavky určené na národný projekt ESMO z NFP predstavovali sumu **viac ako 27 mil. eur**. Udržateľnosť projektu bola zabezpečená zmluvou o poskytovaní servisných služieb v sume cca 3 mil. eur ročne. NKÚ SR považuje takúto sumu za nezodpovedajúcu reálnej potrebe, najmä v období úvodného využívania projektu, kedy monitorovacie náramky **boli využité v prípade 25 osôb**. Kontrola preukázala, že sa zatiaľ nepodarilo dosiahnuť deklarované prínosy zo zavedenia ESMO, spočívajúce v úspore nákladov na väznenstvo. Miera ukladania alternatívnych trestov zostala v porovnaní s obdobím pred realizáciou ESMO zatiaľ nezmenená. Ak sa nebude stav v počte udeľovaní alternatívnych trestov výrazným spôsobom zvyšovať, bude aj tento projekt patriť k projektom, ktoré predstavujú neefektívne vynakladanie verejných zdrojov.

MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vybrané oblasti hospodárenia s finančnými prostriedkami a nakladania s majetkom štátu

V rámci kontroly procesu verejného obstarávania sa NKÚ SR zamerail na prenájom nehnuteľností Klientske centrum Bratislava a jeho stavebno-technickú úpravu. Vzhľadom na charakter a dovtedajšie využívanie nehnuteľnosti bolo už v čase uzatvorenia nájmovej zmluvy zrejmé, že predmet nájmu bude stavebno-technicky upravený. Preto bola uzatvorená zmluva o poskytnutí osobitného plnenia vo výške 5 201 469,40 eur bez DPH. Vynaloženie prostriedkov štátneho rozpočtu v tejto výške naplnilo podmienky na použitie postupu zadávania nadlimitnej zákazky vyhlásením verejnej súťaže podľa zákona o verejnom obstarávaní. Kontrolovaný subjekt použil postup priameho rokovacieho konania. Keďže súčasná právna úprava takýto postup umožňuje, NKÚ SR navrhol Úradu pre verejné obstarávanie inicializáciu zmeny zákona o verejnom obstarávaní tak, aby bol odstránený stav, kedy je možné poskytovať osobitné plnenie bez vyhlásenia súťaže na nadlimitnú zákazku.

NÁRODNÁ DIAĽNIČNÁ SPOLOČNOSŤ

Strategické infraštruktúrne projekty - križovatka Triblavina.

NKÚ SR vykonal kontrolu v Národnej diaľničnej spoločnosti (NDS), v rámci ktorej sa zamerail na prípravu a financovanie rekonštrukcie diaľnice D1 Bratislava - Trnava a na stavbu križovatky Triblavina. Kontrolou plnenia úloh vyplývajúcich pre NDS z vládnych strategických plánov rozvoja dopravnej infraštruktúry SR bolo zistené, že plánované ukazovatele týkajúce sa prípravy a výstavby diaľnic a rýchlostných ciest v rokoch 2010 až 2015 opätovne neboli dosiahnuté. Prevereníím plnenia finančného harmonogramu stavebných prác na stavbe diaľnice D1 Bratislava - Trnava, križovatka Triblavina, bolo zistené značné meškanie oproti plánu. Existuje reálne riziko nutnosti ďalších úprav harmonogramu stavebných prác a následného **nedodržania plánovaného termínu**

ukončenia stavby do 13. 5. 2017. Oneskorenie bolo spôsobené najmä podcenením časovej náročnosti procesu prípravy a priebehu verejného obstarávania.

NKÚ SR odporučil prijať opatrenia, ktoré budú viesť k zníženiu rizík a k optimalizácii procesov plánovania a prípravy investičnej výstavby (vrátane veľkých opráv spravovanej dopravnej infraštruktúry) s ohľadom na kvalitu vykonaných dopravno-inžinierskych a dopravno-plánovacích činností.

ŠTÁTNY FOND ROZVOJA BÝVANIA

Poskytovanie finančných prostriedkov na podporu bývania - zateplovanie bytových domov

Štátny fond rozvoja bývania (ŠFRB) poskytuje dlhodobé úvery cielené najmä na obnovu a zateplovanie bytového fondu. Zdrojom týchto úverov sú prostriedky štátneho rozpočtu, prostriedky EÚ - iniciatíva JESSICA a vlastné zdroje fondu. Na základe doterajších zistení, NKÚ SR považuje realizáciu programu zateplovania obytných domov za príklad dobrej praxe v tom, ako účelne a efektívne využiť verejné prostriedky. Pri tejto politike boli použité štátom podporované úvery, teda návratné zdroje financovania. **Kontrola jednoznačne poukazuje na efektívnosť a účinnosť využívania finančných prostriedkov formou návratnej pomoci a odporúča v tejto forme podpory pokračovať.** NKÚ SR už v minulosti opakovane upozorňoval na vyššiu pridanú hodnotu poskytovania návratnej finančnej pomoci (nástroje finančného inžinierstva) a na jej širšie používanie. Vďaka revolvingovému charakteru týchto nástrojov dochádza k recyklácii zdrojov, ktoré možno investovať do nových projektov.

Kontroly hospodárenia s verejnými prostriedkami a nakladania s majetkom štátu boli vykonané v rámci troch kontrolných akcií v troch subjektoch:

POLNOHOSPODÁRSKA PLATOBNÁ AGENTÚRA uplatňovala postupy v nakladaní s rozpočtovými prostriedkami, ktoré nemajú znaky hospodárneho, efektívneho či účelného konania. V rokoch 2014 a 2015 bolo externými orgánmi kontroly v PPA vykonaných 27 auditov a kontrol. Vypracovanie procesného a personálneho auditu pre PPA objednalo MPaRV sR a zaplatilo zaň v roku 2015 takmer 500 000 eur. Výsledky tohto auditu PPA nielenže nevedela predložiť, výsledky auditu neboli vedeniu PPA známe a ani ním využité. Vzhľadom na blížiacu sa skončenie nájomnej zmluvy PPA, NKÚ SR odporučil, aby bol neodkladne riešený stav súvisiaci s nájmom budovy na Dobrovičovej 9, Bratislava, za využívanie ktorej PPA platila prenajímateľovi AXA penzijní fond, a. s., ročne takmer jeden milión eur.

V **KANCELÁRII VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV** NKÚ SR zistil nedostatočné a nepreukázateľné vedenie účtovníctva, ako aj nesprávne zaradovanie majetku do odpisových skupín v rokoch 2014 a 2015.

NKÚ SR opakovane zistil v **AGENTÚRE PRE SIEŤOVÉ A ELEKTRONICKÉ SLUŽBY** viaceré porušenia zákona č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov a výnosu MF SR o štandardoch pre ISVS napriek tomu, že už v roku 2014 kontrolóri navrhli, aby NASES, okrem iného, prijala opatrenia na elimináciu rizík, ktoré by mohli spôsobiť neukončenie projektov Elektronické služby spoločných modulov ÚPVS a prístupových komponentov. Zároveň NKÚ SR odporúčal NASES, aby po ukončení týchto projektov prijala také opatrenia, ktoré zabezpečia plynulý, bezpečný a spoľahlivý chod ňou prevádzkovaných informačných systémov, vrátane organizačného, odborného a technického zabezpečenia.

EURÓPSKE FONDY

Kontrola stavu vymáhania neoprávnených výdavkov v rámci štrukturálnych fondov

NKÚ SR upozorňuje na závažný medziročný nárast evidovaných nezrovnalostí v kontrolovaných OP v porovnaní rokov 2014 a 2015 až o 61,1 %. K 23. 12. 2016 **dosahovali nezrovnalosti v rámci štyroch kontrolovaných operačných programov sumu 214,5 mil. eur.** Za najzávažnejšie riziká považuje NKÚ SR celkový negatívny dosah nezrovnalostí na štátny rozpočet a nevytváranie zdrojov v kapitolách na krytie nezrovnalostí s finančným dosahom, nejednoznačnosť politiky v prístupe úhrad systémových nezrovnalostí (kumulovanie systémových nezrovnalostí od r. 2010), oblasť verejného obstarávania ako najrozšírenejší typ nezrovnalostí a spoľahlivosť údajov v ITMS, na ktorú malo vplyv aj to, že riadiace orgány a sORO významne prekračovali lehotu pri plnení oznamovacej povinnosti.

Realizácia výziev a vyzvaní programového obdobia 2014 - 2020

V miere kontrahovania finančných prostriedkov rozpočtu EÚ patrí Slovenská republika dlhodobo medzi najhoršie členské štáty. NKÚ SR sa v rámci kontroly na MPSVR SR, MŽP SR a v PPA zamerail na výzvy a vyzvania operačných programov na začiatku programového obdobia 2014 - 2020. Najviac kontrolou zistených nedostatkov NKÚ SR zistil v oblasti procesných nastavení. Absentovali manuály pre hodnotiteľov, neboli organizované ani žiadne školenia k odbornému hodnoteniu. Časť odborných hodnotiteľov bola prijatá do PPA iba pár mesiacov pred vyhlásením jednotlivých výziev, niektorí bez primeraného odborného vzdelania či odbornej praxe. To viedlo k nejednotnému a značne subjektívnemu prístupu hodnotiteľov. NKÚ SR poukázal aj na príklad dobrej praxe v oblasti jednotného, objektívneho hodnotenia a schvaľovania žiadostí o nenávratný finančný príspevok, ako aj na transparentný výber odborných hodnotiteľov, ktoré bolo preukázané kontrolou na MŽP SR.

Kontrola oprávnenosti výdavkov v rámci Operačného programu Technická pomoc

Ministerstvo financií SR, ako Orgán auditu pre implementáciu štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu pre programové obdobie 2007 až 2013, požiadalo NKÚ SR, ako nezávislý externý kontrolný orgán, o posúdenie možnosti vykonať kontrolu vlastných výdavkov, ktoré vznikli v rámci čerpania finančných prostriedkov z OP TP, a to z dôvodu zabránenia konfliktu záujmov. Na základe výsledkov kontroly NKÚ SR skonštatoval nutnosť zefektívnenia vnútorného kontrolného systému ministerstva, zosilnenia dôrazu na dôkladnú prípravu procesu verejného obstarávania a zvýšenia dôslednosti pri jeho realizácii. V prípade IKT projektov je potrebné klásť dôraz na činnosť riadiacich výborov konkrétnych projektov, pretože kontrola preukázala, že tieto dôležité súčasti projektového riadenia sa dostávajú do formálnej roviny.

SAMOSPRÁVA

Verejné financie a majetok okresných miest

NKÚ SR vykonal kontrolu v 11 okresných mestách. Kontrolou bolo zistené, že mestá pri schvaľovaní a plnení rozpočtu nedodržiavali zákonnú povinnosť sledovať vývoj hospodárenia podľa rozpočtu a v prípade potreby vykonávať zmeny rozpočtovými opatreniami. Napriek tomu, že išlo o samosprávy s väčším aparátom zamestnancov, vyskytovali sa nedostatky systémového charakteru, akým je napr. vykonávanie úhrad nad rámec schváleného rozpočtu, resp. rozpočtové prostriedky boli použité aj na účely, ktoré neboli v rozpočte schválené vôbec. Porušenie finančnej disciplíny v celkovej sume 268 758,10 eur bolo zistené v rámci kontrol v šiestich mestách. Mestá nevenovali dostatočnú pozornosť procesu prijímania žiadostí o dotácie, ich následnému poskytovaniu a zúčtovaniu. Nedostatky týkajúce sa verejného obstarávania boli zistené v 10 okresných mestách. Početné nedostatky boli zistené pri evidencii majetku a nakladaní s majetkom, najmä v oblasti uzatvárania nájomných zmlúv. NKÚ SR zistil aj nedostatky súvisiace s vnútorným kontrolným systémom najmä v oblasti zákona o finančnej kontrole a zákona o obecnom zriadení.

Overením účinnosti opatrení prijatých na odstránenie zistených nedostatkov z predchádzajúcich kontrol NKÚ SR zistil, že opatrenia v niektorých prípadoch viedli k zlepšeniu vývoja stavu hospodárenia kontrolovaných miest. Vo viacerých okresných mestách však opatrenia, napriek ich splneniu, neboli dostatočne účinné, keďže sa nedostatky vyskytli opakovane.

Obdobné nedostatky boli zistené aj pri **hospodárení s finančnými prostriedkami a nakladaní s majetkom vo vybraných mestských častiach Bratislavy**

Porušenie finančnej disciplíny celkom v sume 303 670 eur bolo zistené vo všetkých kontrolovaných subjektoch. Závažné porušenia finančnej disciplíny boli oznámené MF SR, porušenia zákona o verejnom obstarávaní boli oznámené Úradu pre verejné obstarávanie.

Ochrana osobných údajov v informačných systémoch vybraných miest

Kontrolované subjekty nemali dostatočne zabezpečenú implementáciu nariadení stanovených v bezpečnostnej dokumentácii, ktorá spresňuje a aplikuje bezpečnostné opatrenia v zmysle zákona o ochrane osobných údajov. Dostatočne nezabezpečovali ani realizáciu schválenej bezpečnostnej politiky v zmysle výnosu MF SR o štandardoch pre ISVS.